

НАУКОВЕ ПАРТНЕРСТВО
«ЦЕНТР НАУКОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

*НАЦІОНАЛЬНІ НАУКОВІ ОБРІЇ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, НОВАЦІЇ*

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(28– 29 січня 2019 року)**

Харків, 2019

РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Хоміцький М. Є. Порівняльний аналіз медико-соціальних показників та характеристик сімейного стану при ендогенних психозах з епізодичним перебігом.....	57-59
---	-------

РОЗДІЛ 6. СОЦІАЛЬНІ, ГУМАНІТАРНІ І ВІЙСЬКОВІ НАУКИ НАУКИ

Бойцун І. Є. Жанрова природа повісті Івана Будза «Детективне агентство kota Макса»	60-64
Вінник Н. Духовна культура педагога як основа гуманістичного контексту педагогічної діяльності	65-69
Tolochko O.O. Fighting cyber crime in the USA : experience for Ukraine.....	70-74
Vasylenko Ya. I. State Branding : Concept and Ways of Forming.....	75-79

РОЗДІЛ 7. ХІМІЧНА І БІОІНЖЕНЕРІЯ

Морозов А. С. Застосування частотних методів для гомогенізації поліграфічних об'єктів.....	80-85
---	-------

Міжнародне співробітництво Наукового партнерства «Центр наукових технологій» та Науково-інноваційного центру компанії Sustainable Development Ltd (Словенія, місто Любляна) у рамках міжнародного проєкту Inter Intelligent (Інформація).....	86-93
--	--------------

Вінник Наталія

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини КУБГ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА ЯК ОСНОВА ГУМАНІСТИЧНОГО КОНТЕКСТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Не визиває сумніву, що наукова психологія повинна створювати ситуацію черпної презентації та вільного вибору обґрунтованого нею розмаїття цінностей, допомагати кожній особистості орієнтуватись в цьому розмаїтті та відомо використовувати творчий потенціал усього багатства цінностей духовної культури. Отже, зміст культурного прогресу – це формування культуротворчої особистості.

Незважаючи на те, що сьогодні гостро актуалізується гуманістичні засади виховання змістовного боку психічних явищ, досі існує проблема напруження навколо понять «духовність», «духовна культура», які ще не набули сталого психологічного статусу.

Розглядаючи ідеї попередників, сучасні вітчизняні філософи намагалися проаналізувати сутність духовного у взаємодії таких гуманістичних категорій як правда, істина, краса. У їх роботах простежуються психологічні тенденції у трактуванні духовності як «прояву особистості» (М.Каган), як «основи моральної орієнтованості, як виду творчості» (В.Стрелков) та ін.

Ж.М. Юзвак розглядає духовність як творчу здатність людини психічної самореалізації та самовдосконалення, яка зумовлюється такими особливостями інтелектуальної, чуттєво-емоційної та волевої сфер, що сприяють глибшому формуванню та реалізації потреб в цілеспрямованому пізнанні та утвердженні у життєдіяльності істинних загальнолюдських етичних та моральних цінностей, усвідомлення єдності та Всесвіту [6,17].

Ми розглядаємо духовність як творчу здатність людини до психічної самореалізації та вдосконалення, яка зумовлюється такими особливостями інтелектуальної, емоційної та волевої сфер, що сприяють реалізації потреби у

цілеспрямованому пізнанні та ствердженні у її діяльності істини, загальнолюдських етичних та естетичних цінностей. Тобто, духовність є визначення оптимальних психологічних умов для актуалізації духовного потенціалу людини.

Також нам імпонує думка Е.О. Помиткіна, «духовний розвиток – процес самоідентифікації особистості з власним духовним «Я»; в ході якого людина підпорядковує свою біологічну та соціальну природу духовним ідеалам, цінностям і смислам, набуває духовного досвіду» [4,33].

Щодо духовної культури педагога, то В.Ф. Кудрявцева розглядає поняття її як систему світоглядних уявлень і переконань, які реалізуються у ставленні до себе, інших людей і оточуючого світу та є необхідною основою гуманістичного контексту педагогічної діяльності.

На думку вченої, духовна культура педагога впливає на зміст і науково-методичний рівень навчального процесу. Позаурочної виховної роботи, встановлення і зміцнення позитивної моральної атмосфери у класі (школі), характер взаємовідносин «вчитель-учень», «вчитель-батьки учнів», «вчитель-вчитель», стиль управління школою, творчість учителів, ставлення учнів до надбань культури, розвиток свідомості школярів [1]. Для розвитку духовної культури педагогів автор пропонує:

- проведення цільових тематичних курсів з актуальних проблем духовної культури;
- включення заходів культурологічної проблематики в навчальний процес поглиблених курсів підвищення кваліфікації (спекурси, факультативи);
- організацію культурологічних педагогічних клубів, об'єднань, центрів;
- участь педагогічних колективів у розповсюдженні досягнень світової і національної культури;
- стимулювання самоосвіти вчителів з питань духовного розвитку [1].

Слід зазначити, що дійсний професійний розвиток можливий лише за умови розвитку особистості, що здатна розпізнати наявний стан розвитку своїх

властивостей, усвідомлювати необхідність змін і перетворень свого внутрішнього світу, здатна на пошук нових можливостей самоздійснення в трудовій діяльності тощо.

Взаємозв'язок особистісного і професійного розвитку, більш того, досягнення високого рівня професійної майстерності за умови особистісного зростання, зумовлює доцільність вживання терміну «особистісно-професійний розвиток». Розкрити зміст терміну «особистісно-професійний розвиток», на наш погляд, можливо, ґрунтуючись на засадах особистісно-компетентісного підходу [1].

Ми виділили одинадцять видів духовно професійних прагнень, які відповідають структурі особистості за В.В. Рибалкою [5], класифікацією якостей, здібностей високодуховної особистості за Е.О. Помиткіним [4]. педагогічній діяльності, професіографічним вимогам до особистості вчителя та розробили авторську методику дослідження духовної культури педагога [2].

1. **Прагнення усвідомлювати професійні знання як цінності.** Вказані прагнення відображаються в рівні свідомого засвоєння, збереження і використання професійних знань вчителем, які є стрижнем духовної культури.

2. **Прагнення любові до дітей.** Любов – явище соціально-історичне, тому її розвиток завжди взаємозалежний із розвитком загальної культури.

3. **Прагнення рефлексії.** Для вчителя рефлексія є головним інтелектуальним засобом самопізнання і саморегуляції, що виступає в ролі механізму розвитку і саморозвитку його як особистості та розвитку його духовної культури.

4. **Прагнення до духовного спілкування** в ціннісному аспекті для вчителя визначає його культуру спілкування як складову духовної культури.

5. **Прагнення до гуманістичної спрямованості.** Спрямованість характеризує мотиваційну сферу особистості, визначає її ініціативну поведінку, являє собою структуровану систему домінуючих мотивів та відображення його професійного цілепокладання як складової духовної культури.

6. **Прагнення гармонійного саморозвитку.** Гармонійний саморозвиток високодуховної особистості має спиратися на бажання досягти і підтримувати гармонію у внутрішньому світі.

7. **Прагнення духовної та творчої самореалізації** на основі самоаналізу, самопізнання через реалізацію в професійній діяльності вчителя, відображають його духовну культуру.

8. **Прагнення до набуття та реалізації духовного досвіду.** Як складова духовної культури вчителя культура досвіду включає здатність до систематизації власного та загальнолюдського духовного досвіду.

9. **Інтелектуально-творчі прагнення** базуються на інтелектуальних, вищих емоціях, що пов'язані з діяльністю мислення, які породжують відповідні інтелектуальні цінності.

10. **Прагнення психічної саморегуляції** власних емоцій, психолого-педагогічних дій, думок, реакцій.

11. **Прагнення творчого використання професійно-психологічних знань.** Досягненню цього сприяють прагнення сміливо випробувати себе в нових справах, ситуаціях, створювати власні і сприймати інші оригінальні ідеї.

В основі методики – техніка семантичного диференціалу, запропонована Ч.Осгудом. Відмінність в тому, що зміст протилежного твердження-антоніма досліджувані повинні уявляти самі. Це наділяє методику не тільки діагностичною, але і функцією самопізнання, вона є оціночною, що відповідає природі духовної культури за обраним нами підходом.

Методика містить замість однієї дві п'ятибальні шкали: шкала А – оцінка сили духовно-професійного прагнення, шкала Б оцінка ступеня його реалізації в педагогічній діяльності. Це відображає ступінь усвідомлення вчителем духовних цінностей, їх рефлексії і творчості.

Зазначимо, використання зазначеної методики надає можливість якомога детальніше дослідити компоненти духовної культури вчителів: встановити зміст спрямованості особистості, дослідити ступінь гармонійного співвідношення сили прагнень і ступеня їх реалізації в професійній діяльності вчителя,

забезпечити усвідомлення наявного і потрібного стану розвитку спрямованості і цінностей; визначити структуру ціннісних орієнтацій, з'ясувати які цінності домінують у професійній діяльності вчителів; з'ясувати на скільки творчо використовуються професійні цінності в реалізації їх відповідних прагнень на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінник Н.Д. Розвиток особистісно-професійних якостей учнів ПТНЗ: компетентнісний аспект: посібник. К.: ІОД, 2014. 96 с.
2. Вінник Н.Д. Методика «Духовна культура особистості педагога» К.: «Практична психологія та соціальна робота», №10, 2012. С.53-55.
3. Кудрявцева В.Ф. Розвиток духовної культури педагога в системі підвищення кваліфікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. К., 1997. 24 с.
4. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. К.: Наш час, 2005. 280 с.
5. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навчально-методичний посібник. К.: Ніка-Центр, 2002. 204 с.
6. Юзвак Ж.М. Естетичні фактори духовного розвитку особистості. К.: Знання, 1999. 115 с.